

№ 29–30 серпень 2016

Залізник Б.

Професор Лідія Гринів: «Ситуація нині у світі така, що маємо рятувати землю»

Нещодавно на засіданні виконкому Ради Західного наукового центру НАН України і МОН України було обговорено ініціативу завідувача кафедри економіки України Львівського національного університету ім. Івана Франка, доктора економічних наук, професора Л. Гринів про необхідність створення при ЗНЦ на громадських засадах Інституту сталого розвитку. Про це і розмовляємо з Л. Гринів, членом Наукового товариства ім. С. Подолинського, дійсним членом Європейської наукової асоціації економістів-екологів ([Світ](#)).

– Лідіє Святославівно, у чому, на вашу думку, полягала б місія Інституту сталого розвитку?

– Його головна місія – об'єднання зусиль науковців інститутів та вишів ЗНЦ для розв'язання теоретико-прикладних проблем сталого розвитку. Діяльність інституту як неурядової дослідницької організації повинна бути спрямована на здійснення міждисциплінарних наукових пошуків із цієї проблематики та реалізацію рішень, що сприяють формуванню економіки сталого розвитку в Україні.

– Чому саме тепер постає це питання?

– Ситуація нині в світі така, що маємо рятувати землю...

– Чому?..

– Тому що існуюча модель світової економіки є екологічно незбалансованою, а діючий процентний механізм грошової системи у світі стає очевидною «невидимою машиною руйнування» ресурсів Землі та її продуктивності. Зростання світової економіки в наземному просторі біосфери обумовлює руйнування її стійкості, що суперечить вимогам Концепції сталого розвитку. Водночас національну економіку в Україні слід розбудовувати з позиції національних інтересів. Тому її сталий розвиток має базуватись на певних фізико-економічних обмеженнях.

З іншого боку, сьогодні маємо всі підстави вважати, що найперспективнішими науковими напрямками в системі сталого розвитку є ті, що базуються на міждисциплінарних дослідженнях.

– Є якийсь пріоритетний вектор серед них?

– Так. Пріоритетним вектором цих наукових пошуків є фізична економія, яка досліджує просторово-економічні функції та моделі розвитку національного господарства в Україні й світі. Щоб вийти на модель сталого

розвитку, треба поєднувати фізику і біологію, геологію і ландшафтознавство, екологію і ґрунтознавство, економіку і математику, біохімію і біофізику тощо.

– Тому і пропонуєте створити при Західному науковому центрі Інститут сталого розвитку?

– Вважаю, що це – нагальна потреба. Інститут буде організовувати і координувати здійснення таких досліджень, об'єднуючи, власне, зусилля науковців різних інститутів Західного наукового центру. Тож фізична економія, про яку я вже почала говорити, є частиною нової гілки сучасної науки, результати досліджень якої набувають все більшої теоретичної та практичної ваги у формуванні Національної стратегії сталого розвитку України. Фокусуючи увагу на міждисциплінарних аспектах взаємодії об'єктів і суб'єктів економічної та природничої систем, ця наука виходить із розуміння взаємозалежності та коеволюції між власне економічною системою господарювання та наземною природною екосистемою держави.

– Ідеться про те, що в кожній країні родючість землі, як правило, інша, а ще й ставлення людей до господарювання на ній – також різне.

– Звичайно. Фізична економія досліджує просторові обмеження і вплив процесів техногенного економічного зростання на біосферу Землі, формує розуміння прямих та зворотних біофізичних і соціально-економічних структурних та функціональних зв'язків, які існують між економічними та екологічними явищами. Вона дає змогу побачити, яку впливову роль за останні десятиріччя почали здійснювати економічні процеси у природних системах Землі, виявити умови їх збалансованого співіснування задля сталого розвитку людської цивілізації. Особливо актуальною проблемою в цьому контексті є збереження родючості землі в Україні, де потенціал чорноземів – один із найпотужніших у світі.

– Мабуть, економіка стає щораз більшим тягарем для землі, чи не так?

– Власне. І це називається зростанням просторової природомісткості економіки. То ж особливої гостроти набуває нині проблема її зниження.

Ця проблема порушується в Європейській концепції розвитку простору (Потсдам, 1999 р.). Пошуку шляхів її розв'язання також були присвячені 12-та «Європейська конференція міністрів, відповідальних за політику територіального (просторового) розвитку» Ради Європи (Ганновер, 2000 р.) та 5-та Всеєвропейська конференція міністрів навколишнього середовища «Довкілля для Європи» (Київ, 2003 р.), Кліматичний саміт (Париж, 2015 р.).

– А який вигляд має у цій ситуації Україна?

– Ми все більше інтегруємось у світову систему протидії негативним наслідкам глобальних кліматичних змін. Навіть більше: Україна розбудовує відповідне інституційне середовище для реалізації Концепції сталого розвитку світу. Водночас національна економіка України продовжує бути сировинно-орієнтованою, а це значні екологічні ризики та втрати. Особливо небезпечними є втрати родючості землі.

– І над чим маємо конкретно працювати?

– Над здійсненням фундаментальних трансдисциплінарних та прикладних досліджень для формування новітньої фізико-економічної моделі сталого розвитку та її реалізації на основі Екологічної конституції Землі. Автор цієї ідеї – ректор Національного лісотехнічного університету України, академік НАН України Ю. Туниця. Над залученням наукових грантів для участі в міжнародних дослідницьких програмах і проектах з метою подальшої співпраці в «Горизонті 2020» – зокрема, з канадськими, норвезькими і британськими партнерами. А ще належить ґрунтовно попрацювати над розвитком прикладних інноваційних досліджень, над створенням мережі стартапів і підтримкою освітніх програм «Освіта для сталого розвитку» в Україні.

Врешті, треба продовжувати розвивати ідеї видатних українців – С. Подолинського, В. Вернадського і М. Руденка, які свого часу започаткували якісно нову фізико-економічну теорію. Ця теорія покладена в основну новітньої теорії сталого розвитку екологосоціогосподарських систем та фізико-економічної теорії природного капіталу і повинна служити основою для прикладних досліджень Інституту сталого розвитку при ЗНЦ НАН України і МОН України. Інститут сталого розвитку має представити у світі фізико-економічну парадигму сталого розвитку економіки.